

KADIN GAZETESİNDE CUMHURİYET KIZ ENSTİTÜSÜNDE İKİ EĞİTİMCİ: NAZLI ABIRGA VE CEMİLE DEVRİM

*Seyit Sevdî**

Cumhuriyet Kız enstitüsü Müdiresi Cemile Devrim

Türkiye de az çalışılan konulardan biriside Kadın Tarihi çalışmalarıdır. Aslında Türkiye Cumhuriyeti’nde çok önemli damgasını vurmuş kadın değerlerimiz vardır. Dilerim Kadın Tarihi üzerine çalışmalarımız artar ve kadın değerlerimiz ön plana çıkar. Buradaki çalışmamızın amacı kadın değerlerimizi tanıtmak, unutulmuş değerlerimizi ortaya çıkarmak ve eğitimde, toplumda kadınlarımız nerelerdeymiş onları inceleyeceğiz.

Ülkemizin kendine has kurulan Köy Enstitüleri, yoksul olan köylere kadar eğitimi yaymak bir okuma seferberliği başlatarak toplumu eğiterek insan gücünü yetiştirmek amacıyla kurulmuştu. Alt yapısı hazırlanan Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940 tarihinde açılmıştı. Genç Türkiye Cumhuriyeti okuma yazma eğitimi için her adımı atmaya başlamış ve halkevleri, halkodaları ve sonunda Köy Enstitüleri kurarak Türkiye Cumhuriyetin de eğitimi artırmak istemişti. Aynı zamanda Atatürk döneminde kadınlara verilen değer giderek artmaya başlamıştı. Özellikle kadınlarımızın topluma tekrar kazandırılması için de çalışmalar yapılmıyordu.¹

Köy Enstitüleri eğitim yoluyla, kadınlar için ve kadınlar aracılığıyla, toplumu modernleştirmenin, kadını toplumsal yaşamın bir parçası, önderi ve öncüsü kılmanın öğelerinden biri olmuştur ve yaklaşık 2 bin köy enstitülü kadın, yetiştirdiği binlerce insanla, ülkemize ışık tutmuştur.² Köy Enstitülerine kız öğrenci bulmak elbette zordu. Nedenler elbette kız öğrencilerin okulu bitirme sayısı az, bu dönemde köylülerin de kız çocuklarını bu okullara göndermekte tereddütler yaşamış ve bu okullara kuşkuyla yaklaşmıştı.

Kadın Gazetesi İffet Halim Oruz’ un yazdığı gibi “1947’ den beri kadınlar bir araya gelir gazete çıkarırız: 1949’ dan beri Kadınlar Birliğini ve 1950’ den beri Kadınlar Derneğini kurarız...” demişti.³ Kadın Gazetesi 1 Mart 1947 tarihinde yayın hayatına başlamıştı. 1979 yılına kadar da “*Kadın Dergisi*” adı altında yayımlanmıştı. Kadın gazetesi siyasi ve sosyal olaylara çok yer vermiştir. Kurucusu İffet Halim Oruzdur. Ayrıca gazeteye Halide Nusret Zorlutuna, Şukufe Nihal, İsmet Oruz gibi önemli şair ve yazarlarımız katılmıştı. Gazete, Cumhuriyet kadınının daha bilinçli bir vatandaş olabilmesi ve demokrasinin gereği olarak yönetime katılmasını sağlamak amacıyla siyasi konulara da epey yer ayırmıştır.⁴

Bizim konumuz eğitim ve kadınlar olduğundan gazete eğitim alanında röportajlar yapmış, röportaj yaptıkları kişilerin fotoğraflarını çekmiş ve gazetede tanıtılmıştı. Kız Enstitüleri, Kız Sanat Okulları, Kız Liselerinin tanıtımı yapılmış, tarihçeleri üzerinde durulmuş, yaptıkları faaliyetler anlatılmıştır.⁵ İşte bizde Cemile Devrim ve Nazlı Abırğa’ yı tanıtarak iki değerli kadınıımızı tanıtacağız.

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Tarih, E- Posta: sevdi.92@outlook.com

¹ *Kadın Gazetesi*, Yıl:5, Sayı 280, 10 Aralık 1951

² Songül Sallan Gül, “Cumhuriyet, Köy Enstitüleri ve Kadın”, *Kazete*, 4 Temmuz 2017

³ İffet Halim Oruz, “Kadın”, *Kadın Gazetesi*, 2 Nisan 1951, Sayı 214, Yıl 5

⁴ Sezen Karabulut, “1950’ lerde Kadının Sosyalleşmesinde Basının Önemi: Kadın Gazetesi”, *Pamukkale Üniversitesi, Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi*, Sayı 1 (Kış 2011/1), s. 92

⁵ Birsen Ünal, *Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1974-1951)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s. 124

Çalışmamız Kadın Gazetesinde yer alan röportajda İzmir’ de bulunan iki enstitüsünde müdireler değişmişti. Göztepe Kız enstitüsünden sonra, Cumhuriyet Kız Enstitüsü Müdiresinin de geldiğini haber alınca, hem “hoş geldiniz” demek, hem de kendisini biraz olsun okuyucularımıza tanıtmak için ziyaretine gittim.⁶

Bayan Devrim 1916 da İstanbul da doğmuştur. İlk, orta tahsilini İstanbul’ da yaptıktan sonra, 1933 de Selçuk Kız Enstitüsünden mezun olmuştur. Hükümet tarafından meslek tahsili için Belçika ya gönderilerek dört yıl “*Bichoffscime*” kız meslek okulunda çalışmış ve Türkiye ye dönmüştür. İlk vazifesini, Ankara İsmet Paşa Kız enstitüsünde almıştır. 10 sene çamaşır öğretmenliği yaptıktan sonra, Maraş’ a giderek, Maraş Kız Enstitüsünü açıyor ve bir buçuk sene orada kalıyor. Ankara Akşam Kız Sanat Okulu Müdürlüğüne tayin ediliyor.⁷ 1947 de İstanbul Nişantaşı Kız Enstitüsüne getirilerek 3 sene daha orada çalıştıktan sonra, Olgunlaşma Enstitüsüne çamaşır atölye şefi olarak geçiyor: fakat vazifesine başlamadan, İzmir Cumhuriyet Kız Enstitüsüne tayin ediliyor. Yapılan röportajda;

-İzmir’ i nasıl bulduğunu soruyorum.

-İstanbul müstesna diyor. Gezdiğim diğer şehirlerin içinde güzellikleri bakımından İzmir zengin bir şehir.

Cemile Devrim, mesleğinden çok memnun o kadar memnun ki...

-İlerisi için bir idealiniz, yapmak istediğiniz bir şey var mı? Dediğim zaman:

-Hayır, diyor. Öğretmenlikten ayrılmayı istemediğim için, atölye filan açmayı, kendi başıma serbest çalışmayı düşünmüyorum.

Güzel sanatlardan müziği bilhassa resmi çok seviyor:

-Her güzel eseri ve herhangi bir san’atkarı çalışırken seyretmeyi severim, diyor. Mesleğine o kadar bağlı ki kızı olursa, onun da meslek sahibi olmasını arzu ediyor. Cemile Devrim, yaşından olgun görünümlü ve mevkiine yakışan bir ciddiyetle solu gülerken bile üzerindeki o kendine has ağırlık kaybolmuyor. Karakterine uygun bir tarzda giyiniyor:

-Frapan renkleri hiç sevmem, diyor.

-Meslek hayatında en büyük üzüntü ve sevincini soruyorum:

-En büyük üzüntü duyduğum zamanlar, bir yerden bir yere tayin olduğum vakit, arkadaşlarımdan ayrılmanın verdiği derin teessür, en büyük sevincimde sevdiğim arkadaşla beraber zevk içinde çalışmaktır. Diyor ve ilave ediyor:

-Mesleğime olduğu gibi, muhitimdeki arkadaşlarıma da çok bağlanırım.

Konuşmamamızın sonunda kendisinden bir de resim rica ettiğim zaman:

-Beni bundan affetseniz, diyor.

Sebebini soruyorum.

*-Bilmem ki diyor. Bu bana biraz reklam gibi geliyor. **Hâlbuki biz öğretmenler, daima kenarda kalmayı tercih ederiz.**”⁸*

⁶ Kadın Gazetesi, Yıl:5, Sayı 280, 10 Aralık 1951

⁷ Kadın Gazetesi, Yıl:5, Sayı 280, 10 Aralık 1951

⁸ Kadın Gazetesi, Yıl:5, Sayı 280, 10 Aralık 1951, s. 6



Cemiler Devrim

NAZLI ABIRGA

Cumhuriyet kız öğrencilerini Anadolu' dan alıp yetiştirmiş çağdaş, laik bir eğitimle memlekete anlatmak için kurduğu enstitülere öğretmen olarak atamıştı. Kadınlar elbette ki eğitim açısından çok önemli bir yere sahipti.⁹

İşte bu eğitim alnında Nazlı Abırğa, 1335' te İstanköy adasında doğmuştur. İlk, orta, lise tahsilini İzmir de yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Riyaziye Şubesine devam ederek 1941 de oradan mezun olmuştur. İlk vazifesi: Trabzon Enstitüsü matematik öğretmenliğidir. 1944 de Cumhuriyet Kız Enstitüsüne tayin edilmiştir. Altı senedir Enstitünün müdür yardımcılığını ve matematik öğretmenliğini yapmaktadır. Ayrıca Talebe iken matematiği fazla sevmesi, öğretmenliğin bu branşını seçmesine sebep olmuştur. Nazlı Abırğa tam bir ideal öğretmen. Mesleğini çok seviyor. Yapılan röportajda sorulara ise:

-Öğretmen olmasaydınız? Sualime hiç düşünmeden ve içten, candan gelen bir sesle:

-Yine öğretmen olmayı isterdim, dedi,

En büyük idealinin de; mesleğinde çalışarak iyi talebeler yetiştirmek ve talebelerinin iyi bir insan cemiyet için faydalı bir fert olarak görmek söylüyor ve ilave ediyor:

-Bir öğretmen için bundan daha güzel, bundan daha üstün bir ideal olabilir mi?

Okumayı çok sevdiğini söyleyince yerli ve yabancı muharrirleri soruyorum.

Yerli muharrirlerden Ömer Seyfettin, Halide Edip, Reşat Nuri yabancılardan A.J Cronin, Eriş Romark' ı tercih ediyor. Bilhassa klasik eserleri okuyor. Ayrıca Sinemayı da çok sever, onu da unutmayın!

Diyebilirim ki öğretmenler kadar fedakar ve mütevazı hiçbir meslek sahibi yoktur. Eserleriyle öğünmek değil, görünmemek için silik bir kişiye çekilmeyi tercih ediyorlar. Nazlı Abırğa' dan da resmini rica edince tereddüt etti: sonra yanında olmadığı için göndereceğini vaat etti. Ve günlerce bekledikten sonra telefonla tekrar rica etmeden resmini alamadım.

Sayın Abırğa her cihetçe mesleğine yakışan bir öğretmen. Sade bir elbise, hiç makyajsız tertemiz bir yüz ve yegane süsü tatlı bir tebessüm olan bir insan.¹⁰ Öğretmen Nazlı

⁹ Kadın Gazetesi, , Yıl 5, Sayı 247, 19 Kasım 1951

Abırğa bekâr olduğu için ideal erkek hakkındaki fikrini soruyorum. Biraz çekinerek ve düşünerek cevap veriyor. Ve kısaca diyor ki:

-İdeal erkekte karakter mühimdir. İyi bir karakter sahibi, kültürlü, kültürünü hazmetmiş kafası işleyen bir erkek ideal erkektir.



Nazlı Abırğa

Kadın Gazetesi



KAYNAKÇA

Tezler ve Makaleler

Sezen Karabulut, “1950’ lerde Kadının Sosyalleşmesinde Basının Önemi: Kadın Gazetesi”, **Pamukkale Üniversitesi, Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi**, Sayı 1 (Kış 2011/I), s. 92

Birsen Ünal, **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1974-1951)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s. 124

Gazeteler

Kadın Gazetesi, Yıl:5, Sayı 280, 10 Aralık 1951

Kadın Gazetesi, , Yıl 5, Sayı 247, 19 Kasım 1951

Kadın Gazetesi, , Yıl 5, Sayı 214, , 2 Nisan 1951

Yazılar

Songül Sallan Gül, “Cumhuriyet, Köy Enstitüleri ve Kadın”, **Kazete**, 4 Temmuz 2017

İffet Halim Oruz, “Kadın”, **Kadın Gazetesi**, 2 Nisan 1951, Sayı 214, Yıl 5